

امنیت غذایی؛ سرپا اما شکننده

اگرچه به ظاهر در بازار غذای ایران کمبود خاصی وجود ندارد، اما این بازار به دلیل وابستگی به واردات، ارز و مسیرهای محدود حمل، بر بنیان های نه چندان قابل اتکایی قرار گرفته است. راه برون رفت از این وضعیت چیست؟

گروه اقتصاد- در ظاهر، قفسه های بازار غذا در ایران خالی نیست؛ اما پشت این وفور نسبی، زنجیره ای قرار دارد که به گفته کارشناسان، بر چند مسیر محدود وارداتی، وابستگی ارزی و تأمین نهاده ها از بیرون تکیه دارد. مسئله اصلی، کمبود فیزیکی غذای نیست؛ شکنندگی سازوکار تأمین است. از ذرت و جو گرفته تا کنجاله، دانه های روغنی و حتی بخشی از مواد دارویی مرتبط با زنجیره غذا، بخش قابل توجهی از نیاز کشور از بیرون تأمین می شود؛ به طوری که حجم واردات کالاهای اساسی و نهاده های غذایی سالانه به حدود ۱۵ تا ۱۷ میلیارد دلار می رسد. معنای واقعی این مسئله را باید در مرغ، گوشت، لبنیات و سفره روزمره خانوار دید؛ جایی که هر اختلال در مسیر تأمین، به سرعت به تغییر قیمت و کاهش دسترسی منجر می شود. بنا بر آمارهای موجود، سالانه بیش از ۱۰ میلیون تن ذرت و حدود ۱۵۰ تا ۲۰۰ هزار تن گوشت قرمز وارد کشور می شود؛ نهاده هایی حیاتی که هرگونه نوسان در تأمین آن ها، سفره مردم را مستقیماً نشانه می رود. اما این ساختار به ظاهر پایدار، تا چه حد در برابر تکان های ارزی و گلوگاه های لجستیکی تاب آوری دارد و آیا گزینه های جایگزین برای کاهش این شکنندگی روی میز است؟

امنیت غذایی فقط «تولید» نیست

در نگاه کلاسیک، امنیت غذایی به چهار پایه وابسته است: وفور غذا، قدرت خرید، پایداری تأمین و سلامت/ کیفیت غذا. همین چهار پایه نشان می دهد که حتی اگر تولید داخلی در بخشی از کالاهای مناسب باشد، ناامنی در مسیر واردات، نوسان ارزی یا اختلال حمل و نقل می تواند کل منظومه را تحت فشار بگذارد. به همین دلیل، امنیت غذایی صرفاً مسئله مزرعه و تولید نیست؛ مسئله بانک، حمل و نقل، بندر، بیمه، ارز و سیاست تجاری نیز هست.

یکی از نشانه های این وابستگی، جایگاه بالای تجارت در برخی اقلام پروتئینی در کشور ماست. میزگرد کارشناسی بر نامه شبیه در این باره نشان می دهد که مثلاً در مورد گوشت مرغ، تنها حدود ۱۳ درصد از تولید جهانی در تجارت بین المللی جابه جایی می شود و حدود ۸۷ درصد در همان جایی مصرف می شود که تولید شده است. این یعنی بازار مرغ، برخلاف تصور عمومی، بازاری به شدت محلی و حساس به اختلالات منطقه ای است. در ایران نیز مصرف مرغ، به گفته کارشناسان، دو تا سه برابر متوسط جهانی برآورد می شود؛ بنابراین هر تنش در نهاده های وارداتی، مستقیماً به یکی از اصلی ترین اقلام پروتئینی خانوار منتقل می شود.

ردپای آب، ردپای ارز

البته باید گفت موضوع واردات کالاهای اساسی، یک وجه مثبت نیز دارد و آن واردات آب مجازی است. وقتی مثلاً از واردات ذرت سخن گفته می شود، در واقع بخشی از آب

هر تن تأمین شود.

بخشی از امنیت غذایی در گرو درهم!

در کنار این، وابستگی ارزی نیز موضوع مهمی است. در سال ۱۴۰۳، بیش از ۳۰ درصد تأمین ارز واردات کالای اساسی از مسیر درهم بوده است. چنین عددی نشان می دهد که حتی ارز مورد نیاز واردات نیز در معرض تمرکز و محدودیت است. هر چه تعداد کانال های مالی و تجاری کمتر باشد، ریسک اختلال بیشتر می شود.

فرصت های داخلی که هنوز جدی گرفته نشده اند

با وجود این وابستگی، ظرفیت های داخلی کم نیست. در کشور بیش از ۸۰۰ واحد آن ها به فناوری های روز و سطح بالایی از تجهیزات دسترسی دارند. همچنین حدود ۱۸ هزار واحد مرغداری در کشور پرآکنده اند؛ زیرساختی که اگر درست مدیریت شود، می تواند بخش مهمی از نیاز داخلی را پاسخ دهد و حتی ظرفیت صادراتی ایجاد کند.

در این راستا، یکی از فرصت های مغفول، استفاده از پسماندها و ضایعات کشاورزی است. برآوردها نشان می دهد که می توان از این مسیر، حدود ۵۰۰ هزار تا یک میلیون تن از خوراک دام را جایگزین کرد. این یعنی بخشی از وابستگی وارداتی نه با فشار به منابع جدید، بلکه با بهینه سازی منابع موجود قابل کاهش است.

کارشناسان معتقدند اگر مدیریت زنجیره تولید و خوراک به درستی انجام شود، می توان در کوتاه مدت حداقل ۳۰ تا ۴۰ درصد از این وابستگی ها را داخلی سازی کرد یا کاهش داد. حتی در برخی برآوردها، گفته شده است که بیش از ۵۰ درصد از نیازها اگر در داخل تأمین شود، می تواند سطح امنیت غذایی را به طور معناداری ارتقا دهد.

امنیت غذایی در گرو تنوع، نه اتکای تک مسیره

در مجموع داده هایک پیام روشن دارند: مشکل اصلی امنیت غذایی ایران، کمبود مطلق غذای نیست؛ بلکه تمرکز خطر در زنجیره تأمین است. آمارهایی نظیر واردات ۱۵ تا ۱۷ میلیارد دلاری، بیش از ۱۰ میلیون تن ذرت، ۱۵۰ تا ۲۰۰ هزار تن گوشت قرمز به همراه اوقیعتی نظیر اتکای ارزی به مسیرهای محدود و طولانی شدن زمان حمل، همگی تصویری از یک سیستم حساس و آسیب پذیر می سازند.

در مقابل، ظرفیت های داخلی نیز واقعی اند: ۸۰۰ کارخانه خوراک دام، ۱۸ هزار مرغداری، امکان جایگزینی ۵۰۰ هزار تا یک میلیون تن خوراک از پسماندهای کشاورزی، و ظرفیت تنوع بخشی به مبادی واردات از اوراسیا و روسیه. نتیجه روشن است: امنیت غذایی پایدار نه صرفاً با شعار خود کفایی مطلق، بلکه با کاهش شکنندگی، تنوع مسیرها، استفاده از ظرفیت داخلی و مدیریت هوشمند وابستگی ها به دست می آید.

چرانفت ۲۰۰ دلاری نشد؟

کاهش ناگهانی واردات نفت توسط چین و استفاده از ذخایر عظیم استراتژیک، شوک عرضه ناشی از جنگ و اختلال در تنگه هرمز را تا حد زیادی خنثی کرد

به گفته تحلیلگران، این اقدام عملاً بخشی از شوک عرضه جهانی را جذب کرده است.

چین، متعادل کننده جدید بازار نفت

برخی مؤسسات مالی اکنون چین را بازیگر اصلی در متعادل کردن بازار نفت می دانند.

بر اساس تحلیل سوسپسته ژنرال، اختلال حدود ۱۴ درصدی در عرضه جهانی نفت به دلیل مشکلات تنگه هرمز تنها باعث افزایش حدود ۳۰ درصدی قیمت ها شده است.

این در حالی است که در بحران نفتی سال ۱۹۷۳، اختلالی بسیار کوچک تر در عرضه جهانی باعث جهش بیش از ۱۳۰ درصدی قیمت ها شد.

اما این وضعیت تا چه زمانی ادامه دارد؟

با وجود نقش مهم چین در مهار قیمت ها، بسیاری از کارشناسان معتقدند این وضعیت نمی تواند برای همیشه ادامه یابد.

اقتصاد بزرگ چین همچنان به جریان پایدار انرژی نیاز دارد و پالایشگاه های این کشور نمی توانند برای مدت طولانی با ظرفیت پایین فعالیت کنند.

درس های بحران انرژی برای چین

پکن پیشتر تجربه تلخی از بحران انرژی داشته است. در سال ۲۰۲۱ کمبود زغال سنگ و محدودیت های قیمتی باعث تعطیلی برخی نیروگاه ها و قطعی گسترده برق شد.

از آن زمان، چین سرمایه گذاری گسترده ای در ذخایر انرژی، برق سازی و حتی فناوری تبدیل زغال سنگ به مواد شیمیایی انجام داده تا وابستگی خود به نفت وارداتی را کاهش دهد.

بازاری که هنوز از خطر عبور نکرده است

با این حال تحلیلگران هشدار می دهند اگر درگیری ها ادامه یابد یا اختلال در عرضه طولانی تر شود، فشار دوباره به بازار نفت باز خواهد گشت.

ذخایر استراتژیک باید دوباره پر شوند، موجودی های جهانی نمی توانند برای همیشه پایین بمانند و پروژه های جدید نفتی نیز بدون قیمت های بالاتر پیش نخواهند رفت.

به همین دلیل، هر چند چین فعلاً ترمز جهش قیمت نفت را کشیده است، اما آینده بازار انرژی همچنان در هاله ای از عدم قطعیت قرار دارد.

إِنَّا لِلّٰهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ

با قلبی آکنده از غم و اندوه به اطلاع عزیزان می رسانیم
 خادم افتخاری کشیک چهارم امام رضا (ع)
 و پیشکسوت صنعت حمل و نقل

شادروان حاج هادی برجسته نژاد

از میان ما پر کشید.

آیین بدرقه و خاکسپاری آن زنده یاد امروز شنبه مورخ ۱۴۰۵/۰۳/۲۳ ساعت ۹:۳۰ صبح

در حرم مطهر رضوی (صحن آزادی) انجام خواهد شد

به همین مناسبت آیین یادبودی فردا یکشنبه مورخ ۱۴۰۵/۰۳/۲۴ از ساعت ۹ الی ۱۰:۳۰ صبح

و روز دوشنبه مورخ ۱۴۰۵/۰۳/۲۵ از ساعت ۱۶ الی ۱۷:۳۰ در مسجد غدیر بابا علی

بلوار سازمان آب (ششصد دستگاه، انتهای ارشاد یک) منعقد می گردد.

خانواده های : برجسته نژاد، برادران آجیلیان، دستوری مقدم، قلی زاده، حسن زاده، رسولی

با افتخار میزبانان هستیم: تشریفات شریف

صلی...علیک یا ابا عبد...!

سیزدهمین سالگرد

درگذشت همسر و پدر بزرگوارمان

خادم مخلص زائر امام رضا (ع)

حاج احمد برادران خلغالی

را با فرستادن صلوات و فاتحه

گرامی می داریم.

خانواده مرحوم

۱۹۰۸۵۸

۱۹۰۱۹۸

بنام ایزد پاک

بیست و سوم خرداد ماه دومین سالروز

درگذشت عزیزمان

مرحومه خانم شمسی نعمت پور

می باشد.

«یاد و نامش را گرامی می داریم»

خاندان نعمت پور

تلفن تماس بخش پشتیبانی
۳۷۰۰۹۹۱۴

سفارش آنلاین
 امکان ارسال عکس
 دریافت فاکتور
 استفاده از متن های پیشنهادی

WWW.۳۷۰۱۰۰۱۰۰.IR

آسان ترین راه سفارش آگهی ترچیم و تسلیت

